

Scenariusz lekcji - nauczanie zdalne
zajęcia przygotowane z myślą o uczniach kl. VIII
przygotowujących się do egzaminu

Lekcja 10

Temat: Słowotwórstwo bez tajemnic. Powtarzamy wiadomości, rozwijamy umiejętności.

Cele:

Uczeń:

- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny;
- rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej;
- w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant;
- określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń.

Przebieg zajęć:

- prezentacja filmów/wykładów
 - podstawowe pojęcia ze słowotwórstwa, analiza słowotwórcza wyrazów , rodzina wyrazów
<https://www.youtube.com/watch?v=QHKcOaXslco>
<https://www.youtube.com/watch?v=4H5aT2bAlCQ>
 - prezentacja materiałów z e- podręczników
 - podstawowe pojęcia ze słowotwórstwa, analiza słowotwórcza wyrazów , rodzina wyrazów
<https://epodreczniki.pl/a/jak-tworza-sie-slowa/DidUOiHsl>
 - rodzaje formantów, znaczenie słowotwórcze wyrazów, tworzenie wyrazów pochodnych od różnych części mowy
<https://epodreczniki.pl/a/formanty-i-ich-znaczenie/Dj86LLniP>
- lekcje w e-podręczniku zawierają ćwiczenia do samodzielnej pracy ucznia, które uczeń sam może sprawdzić.

- **Propozycja ćwiczeń do wykonania przez ucznia:**

1. Podane słowa stanowią ilustrację dla sposobu tworzenia nowych wyrazów w języku polskim. Opisz ten proces z wykorzystaniem odpowiedniego słownictwa charakterystycznego dla słowotwórstwa.

nos, nasek, nosecek

2. Jakie wyrazy pochodne można utworzyć od podanych wyrazów podstawowych? Uzupełnij tabelę i do każdego wyrazu dopisz po dwa przykłady wyrazów pochodnych.

dom	notować
łaka	przyjaciół
bieg	czytać

3. Do podanych wyrazów pochodnych dopisz podstawowe.

..... – dymek
 – psisko
 – napisać
 – klasowy
 – wyższy
 – koteczek
 – przyjaciółka
 – napis

4. Dokonaj analizy słowotwórczej wyrazów pochodnych. Uzupełnij tabelę.

wyraz pochodny	parafraza słowotwórcza	wyraz podstawowy	podstawa słowotwórcza	formant	oboczności
psisko	wielki, zły pies	pies	pies	-ko	e-Ø
główka					
ręczny					
nóżka					

5. Uzupełnij tabelę odpowiednimi wyrazami.

bezokolicznik	miejsce wykonywania czynności	wykonawca czynności
	bieżnia	
		mówca
czytać		
	dyżurka	
		pływak

--	--	--

6. Podaj 5 wyrazów niepodzielnych słowotwórczo.

7. Utwórz przymiotniki pochodne od podanych wyrazów:

- mrok -
- noc -
- pies -
- myśliwy -
- pracować -
- miły -

8. Uzupełnij tabelę i podaj po 2 przykłady wyrazów, w których zachodzą oboczności rdzenia.

oboczności	1. przykład	2. przykład
wzór k: cz	<i>rok</i> → <i>roczek</i>	<i>pqk</i> → <i>pqczek</i>
ó : o		
r : rz		
ą : ę		
ł : l		

9. Uporządkuj podane wyrazy tworząc rodzinę wyrazów. Wyróżnij/zakreśl rdzeń.

- pomieszkać, mieszkanka, mieszkać, mieszkanie, mieszkaniec, zamieszkać, mieszkanko
- myć, przemyć, mydełko, wymyć, mydło, zmyć, umyć, mydlany

10. Wyjaśnij, na czym polega różnica między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym. Podaj 2 przykłady wyrazów pokrewnych i bliskoznacznych.

opracowała Małgorzata Acalska
doradca metodyczny MOEN